

Reformirani institut revizije i pristup Vrhovnom sudu u hrvatskom pravu — neki pravni prijepori

U Hrvatskoj je 2019. godine donesen dugo očekivani Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku. Još 2016. godine, naime, bio je objavljen Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku u kojem su bile predviđene intervencije u uređenje revizije te pristup Vrhovnom sudu Republike Hrvatske. *De lege lata*, nakon ZIDZPP-a 19, propisano je da stranke mogu podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju ako je Vrhovni sud dopustio podnošenje revizije. Pritom će Vrhovni sud dopustiti reviziju ako se može očekivati odluka o nekom pravnom pitanju koje je važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu.

U radu će se raspraviti pristup hrvatskom Vrhovnom sudu kroz analizu važnog pravnog pitanja dopuštenosti revizije, i to prema normativnom uređenju ZPP-a, uzimajući u obzir i podatke iz sudske prakse. Uz to, pokušat će se odgovoriti na pitanje od kojeg je značenja propisivanja tzv. revizije po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda za pojedine posebne parnične i izvanparnične postupke, kao i općenito ovršne postupke. U posljednjem dijelu rada, sadržani su sumarni rezultati istraživanja i određene projekcije *de lege ferenda*.

Ključne riječi: revizija, Vrhovni sud Republike Hrvatske, postupak

Uvod

U Hrvatskoj je 2019. godine donesen dugo očekivani Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku,¹ kolokvijalno nazvan i tzv. revizijska Novela. Još 2016. godine bio je objavljen Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku² u kojem su bile predviđene intervencije u uređenje revizije te pristup Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu i (hrvatski) Vrhovni sud i VSRH). Međutim, savjetovanje oko projekcija toga Nacrta, općenito

* Izvanredni profesor, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. *e-mail:* saras@pravo.hr.

** Magistar prava, *e-mail:* marijan.sereneces@student.pravo.hr.

¹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2019. godine — ZIDZPP 19, *Narodne novine RH2019. godine*, br. 70/19.

² Ministarstvo pravosuđa RH, Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2016. godine — Nacrt ZIDZPP 16, <https://esavjetovanje.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3184>, 15. rujna 2020.

znanstveno-stručna rasprava koja se otvorila, pokazala je podijeljenost stavova oko pitanja koje bi funkcije revizija trebala ostvarivati u pravnom sustavu,³ posljedično, je li potrebna promjena poimanja uloge i funkcije VSRH, u kojoj mjeri i pod kojim pretpostavkama bi trebalo omogućiti pristup tom sudu te stoga kakav tip revizije bi trebalo prihvatiti u noveliranom Zakonu o parničnom postupku.^{4 5}

Umjesto tzv. redovne i izvanredne revizije, Nacrtom ZIDZPP-a 16 bila je predviđena monotipska revizija koja je s obzirom na svoja

³ O funkcijama revizije te poimanju uloge i funkcije vrhovnih sudova u pravnom sustavu, vidi: S. Triva, M. Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, 7. izd., Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 719; L. Ude, „Revizija“, *Pravdni postopek, Zakon s komentarjem*, 3. knjiga (ur. L. Ude, A. Galič), GV Založba, Uradni list RS, Ljubljana, 2009, str. 524–526. i dalje; A. Galič, „Reshaping the Role of Supreme Courts in the Countries of the Former Yugoslavia“, *Nobody's Perfect. Comparative Essays on Appeals and other Means of Recourse against Judicial Decisions in Civil Matters* (eds. A. Uzelac, C. H. van Rhee), Intersentia, Cambridge/Antwerp/Portland, 2014, str. 292–295. i dalje; B. Poznić, V. Rakić-Vodinelić, *Građansko procesno pravo*, 17. izd., Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, Službeni glasnik, Beograd, 2015., str. 504–505; M. Bratković, *Revizija po dopuštenju*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 69–100.

⁴ Zakon o parničnom postupku — (hrvatski) ZPP, *Službeni list SFRJ*, br. 4/77–35/91; *Narodne novine RH*, br. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 — vidi čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 — vidi čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07 — vidi Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/08, 96/08 — vidi Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/08 — ispravak, 57/11, 148/11 — pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 — vidi Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/19.

⁵ Za znanstveno-stručnu raspravu u povodu revizijske Novele u hrvatskom pravu, vidi M. Dika, „Marginalije uz prijedlog novog uređenja revizije u parničnom postupku“, *Odvjetnik*, br. 3–4, 2018., str. 21–30; J. Garašić, „Osvrt na novopredložene odredbe o reviziji u parničnom postupku u 18. Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku“, *Odvjetnik*, br. 3–4, 2018., str. 37–59; M. Bratković, „Reforma revizije u parničnom postupku“, *Hrvatska pravna revija*, vol. 17, br. 2, 2017., str. 79–93; M. Dika, „O nekim novinama u uređenju parničnog postupka prema Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz svibnja 2016.“, 2. dio, *Informator*, br. 6424, 27. lipnja 2016., str. 2–8; M. Bratković, „Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva“, *Aktualnosti građanskog procesnog prava — nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća* (ur. V. Rijavec et al.), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2016., str. 319–351; P. Poretti, M. Mišković, „Novine u revizijskom postupku“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 40, br. 1, 2019., str. 510–531; D. Katić, „Zašto (opet) nove izmjene Zakona o parničnom postupku“, *Aktualnosti građanskog procesnog prava — nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća* (ur. V. Rijavec et al.), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2016., str. 143–170; A. Šagovac, Stranputice revizije prema Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Informator*, br. 6565, 11. ožujka 2019., str. 1–4. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obranjen je i doktorski rad M. Bratković, *Revizija po dopuštenju* (Zagreb, 2018) te diplomski rad M. Serenčević, *Revizija u svjetlu Novele Zakona o parničnom postupku iz 2019. godine* (Zagreb, 2020).

obilježja bila slična tadašnjoj tzv. izvanrednoj reviziji. Prema projekcijama Nacrta ZIDZPP-a 16, revizija je trebala biti dopuštena samo ako je posebnim rješenjem dopusti VSRH, a što je trebao biti slučaj ako bi taj sud našao da bi se mogla očekivati odluka o nekom važnom pravnom pitanju za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu. Očito, predviđalo se napuštanje vrijednosnog, kauzalnog te tzv. proceduralnog kriterija dopuštenosti revizije koji su u tadašnjem hrvatskom uređenju bili relevantni za podnošenje tzv. redovne revizije.

U povodu toga Nacrta ZIDZPP-a 16 te u sklopu rasprava o reformi instituta revizije u hrvatskom pravu isticale su se promjene slovenskog Zakona o parničnom postupku,⁶ instituta revizije te redefiniranje uloge Vrhovnog suda Republike Slovenije. Posebice se iznosio argument da je (i) pristup slovenskom Vrhovnom sudu značajno ograničen, prvo, kombinacijom vrijednosnog kriterija i kriterija prema kojemu bi Vrhovni sud dopuštao reviziju ako su za to ispunjenje propisane pretpostavke,⁷ a potom, naročito nakon novele slovenskog ZPP-a iz 2017. godine,⁸ kriterijem prema kojem Vrhovni sud dopušta reviziju ako su za to ispunjenje propisane pretpostavke, kao jednim relevantnim za pristup tom sudu.⁹ Uz to, naglašavalo se da je nemoguće da VSRH ostvaruje i privatnu i javnu funkciju revizije, da kontrolira pravilnost i zakonitost odluka nižih sudova u privatnom interesu stranaka te da istodobno osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni, a time i javni interes, ističući podatke od preko 22.000,00 revizijskih predmeta u radu VSRH-a u 2015. godini.¹⁰ S druge strane, iznosilo se i shvaćanje da bi hrvatski Vrhovni sud trebao ostvarivati obje funkcije te da zbog preopterećenosti Vrhovnog suda ne bi trebalo napustiti tadašnje uređenje dvo-tipske revizije, već da bi se taj problem trebao prevladavati na drugi

⁶ *Zakon o pravdnem postopku* iz 1999. godine — slovenski ZPP, *Uradni list RS*, br. 73/07 — službeni pročišćeni tekst, 45/08 — *Zakon o arbitraži* (ZArbit), 45/08, 111/08 — Odluka USRS, 57/09 — Odluka USRS, 12/10 — Odluka USRS, 50/10 — Odluka USRS, 107/10 — Odluka USRS, 75/12 — Odluka USRS, 40/13 — Odluka USRS, 92/13 — Odluka USRS, 10/14 — Odluka USRS, 48/15 — Odluka USRS, 6/17 — Odluka USRS, 10/17, 16/19 — *Zakon o nepravdnem postopku* (ZNP-1), 70/19 — Odluka USRS, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1212>, 15. rujna 2020.

⁷ Vidi: *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku* iz 2008. godine — ZPP-D, *Uradni list RS*, br. 45/08. Vidi tadašnji čl. 367. i čl. 367. a slovenskog ZPP-a. O slovenskoj reformi instituta revizije vidi više: L. Ude, str. 524–569.

⁸ Vidi: *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku* iz 2017. godine — ZPP-E, *Uradni list RS*, br. 10/17.

⁹ Treba primijetiti da su i slovensku reformu revizijskog prava pratile značajne kritike koje su po svojem sadržaju bile slične onima koje su se javile u sklopu hrvatske reforme. Tako, vidi: N. Betetto, „Uloga slovenskoga Vrhovnog suda u ujednačavanju sudske prakse“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 68, br. 5–6, 2018., str. 691–692.

¹⁰ D. Katić, str. 149–154; M. Bratković, „Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva“, str. 323–325.

način.¹¹ Tomu treba pridodati i shvaćanja prema kojima predložena rješenja omogućavaju arbitrarno odlučivanje Vrhovnog suda o dopuštenosti revizije, osobito uzimajući u obzir da je u odluci kojom se odbija prijedlog za dopuštenje revizije dovoljno da se taj sud pozove na nedostatke pretpostavaka za podnošenje revizije,¹² kao i da omogućavaju i njihovo korištenje, odnosno zloupotrebu u svrhu smanjenja opterećenosti Vrhovnog suda predmetima.¹³

De lege lata, nakon donošenja ZIDZPP-a 19, propisano je da stranke mogu podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju ako je VSRH dopustio podnošenje revizije (čl. 382. st. 1. ZPP-a). Pritom će VSRH dopustiti reviziju ako se može očekivati odluka o nekom pravnom pitanju koje je važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu (čl. 385. a st. 1. ZPP-a). Međutim, stranke mogu, iznimno, podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju i bez prethodnog dopuštenja VSRH-a, i to u sporovima određenim u čl. 382. a st. 1. ZPP-a. Iz citiranih odredaba ZPP-a vidljiva je tendencija zakonodavca da nova, tzv. revizija po prethodnom dopuštenu VSRH-a bude osnovni tip revizije u hrvatskom pravu te da se kroz nju ostvaruje ustavna zadaća tog suda.

U radu će se raspraviti pristup hrvatskom Vrhovnom sudu kroz analizu važnog pravnog pitanja dopuštenosti revizije, i to prema normativnom uređenju ZPP-a, uzimajući u obzir i podatke iz sudske prakse. Uz to, pokušat će se odgovoriti na pitanje od kojeg je značenja propisivanje tzv. revizije po prethodnom dopuštenu VSRH-a za pojedine posebne parnične i izvanparnične postupke, kao i općenito ovršne postupke. Doista, može li se pristup Vrhovnom sudu ostvarivati podnošenjem drugog tipa revizije, uz iznimku onih sporova izrijekom određenih u ZPP-u (čl. 382. a st. 1), nakon reforme hrvatskog revizijskog prava iz 2019. godine? U posljednjem dijelu rada sadržani su sumarni rezultati istraživanja i određene projekcije *de lege ferenda*.

¹¹ M. Dika, „O nekim novinama u uređenju parničnog postupka prema Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz svibnja 2016.“, str. 2–3, 8.

¹² U Nacrtu ZIDZPP-a 16 bilo je predviđeno odbijanje prijedloga za dopuštenje revizije ako bi Vrhovni sud smatrao da se ne radi o važnom pravnom pitanju (vidi čl. 382. b st. 6. Nacrta ZIDZPP-a 16). S druge strane, prema važećem uređenju se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje ne samo u slučajevima kad nisu ispunjene opće pozitivne procesne pretpostavke, odnosno kad postoje negativne procesne pretpostavke, već i kad nisu ispunjene pretpostavke za dopuštenje revizije; dakle, kad VSRH smatra da se ne radi o važnom pravnom pitanju (vidi čl. 387. st. 3. i 5. u vezi s čl. 385. a, čl. 392. st. 6. ZPP-a).

¹³ Cf. A. Šagovac, str. 1–4.

1. Revizija po prethodnom dopuštenju vrhovnog suda republike hrvatske i važno pravno pitanje

1.1. Općenito

Funkcija revizije po prethodnom dopuštenju VSRH-a načelno je javna. U povodu njezinog podnošenja, Vrhovni sud bi trebao donositi odluke važne za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu (*arg. ex*: čl. 382. st. 1., čl. 385. st. 1. ZPP-a). Uz to, prema ZPP-u nakon ZIDZPP-a 19, postoji funkcionalna odvojenost postupka u kojem se odlučuje o dopuštenosti revizije, od onog u kojem se odlučuje o njezinoj osnovanosti. Tako stranka prvo treba u roku od 30 dana od dostave drugostupanjske presude podnijeti prijedlog za dopuštenje revizije (čl. 387. st. 2. ZPP-a), a u slučaju da je Vrhovni sud dopusti, reviziju u daljnjem roku od 30 dana od dostave odluke revizijskog suda o dopuštenosti revizije (čl. 382. st. 2. ZPP-a).

VSRH odlučuje o dopuštenosti revizije na temelju prijedloga za njezino dopuštenje (čl. 387. st. 1. ZPP-a). U tom prijedlogu stranka mora određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg predlaže da joj se dopusti podnošenje revizije te određeno izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu (čl. 387. st. 3. reč. 1. u vezi s čl. 385. st. 1. ZPP-a). Za stranku prijedlog za dopuštenje revizije u načelu je ovlašten podnijeti samo odvjetnik (čl. 91. a st. 1. ZPP-a). Iznimno, stranka ili njezin opunomoćenik koji nije odvjetnik ovlašteni su podnijeti prijedlog za dopuštenje revizije ako imaju položen pravosudni ispit (čl. 91. a st. 2. ZPP-a).

Unatoč načelnoj obvezi odvjetničkog zastupanja pred Vrhovnim sudom te funkcionalnoj odvojenosti odlučivanja o dopuštenosti revizije i njezinoj osnovanosti, treba istaknuti da nije propisana posebna odvjetnička tarifa koja bi troškovno razlikovala status prijedlog za dopuštenje od same revizije.¹⁴ To je također slučaj i sa sudskom pristojbom za podnošenje prijedloga za dopuštenje revizije i same revizije, odnosno za odluku o odbačaju u povodu tog prijedloga te pravnog lijeka.¹⁵ Tomu treba pridodati i da se prijedlog za dopuštenje revizije, kao i revizija, dostavljaju protivnoj stranci na odgovor (čl. 389. st. 1. i 5. ZPP-a) te da Odvjetnička tarifa, također, u tom smislu ne propisuje troškovno razlikovanje.¹⁶ Budući da trenutno nije propisa-

¹⁴ Vidi: tbr. 10. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika — Odvjetnička tarifa, *Narodne novine RH*, br. 142/12, 103/14, 118/14, 107/15.

¹⁵ Vidi Zakon o sudskim pristojbama, *Narodne novine RH*, br. 118/18, te tar. br. 2. i 3. Uredbe o Tarifi sudskih pristojbi, *Narodne novine RH*, br. 53/19.

¹⁶ Treba istaknuti i načelan stav VSRH koji se razvio u dosadašnjoj praksi, prema kojemu se zahtjev stranke za naknadu troška sastava odgovora na reviziju odbija, uz sumarno obrazloženje da ta parnična radnja nije bila potrebna za vođenje parnice (čl. 155. st. 1. reč. 1. ZPP-a). VSRH: Revr 639/17–6 od 10. 10.

no troškovno razlikovanje statusa prijedloga za dopuštenje revizije od same revizije u hrvatskom pravu, iniciranje ovih dvaju postupaka, podnošenjem odvojenih podnesaka, u svrhu pristupa Vrhovnom sudu poskupljuju revizijski postupak.

Prema ZPP-u nakon ZIDZPP-a 19, prvostupanjski sud nije samo prijamno i otpremno mjesto za reviziju, već i za prethodni prijedlog za njezino dopuštenje (čl. 388., čl. 389. ZPP-a). Prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu u dovoljnom broju primjeraka za sudove, protivnu stranku i umješaća (čl. 388. st. 1. ZPP-a). Pritom sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će protivnoj stranci i umješaću primjerak prijedloga za dopuštenje revizije, koji mogu u roku od 30 dana od dostave prijedloga podnijeti tom sudu odgovor na prijedlog za dopuštenje revizije (čl. 389. st. 1. ZPP-a). Nepravodobno podnesen odgovor na prijedlog za dopuštenje revizije neće se odbaciti, već će se dostaviti revizijskom sudu, koji će ga uzeti u obzir ako je to još moguće (čl. 389. st. 2. ZPP-a). Nakon primitka odgovora na prijedlog, odnosno nakon isteka roka za odgovor prvostupanjski će sud dostaviti prijedlog za dopuštenje revizije i odgovor, ako je podnesen, revizijskom sudu zajedno sa spisom (čl. 389. st. 3. ZPP-a). Uz to, prvostupanjski sud dostavit će taj prijedlog za dopuštenje revizije i odgovor, ako je podnesen, i drugostupanjskom sudu koji će svoje izvješće o mogućim povredama postupka pred tim sudom dostaviti revizijskom sudu (čl. 389. st. 4. ZPP-a).

Preslikavanje citiranih odredaba ZPP-a o prvostupanjskom sudu kao prijamnom i otpremnom tijelu, a koje su u prethodnom uređenju vrijedile samo za reviziju, i za slučaj podnošenja prijedloga za njezino dopuštenje, potom, ako je dopusti VSRH, i za podnošenje revizije, utjecat će, treba uzeti, na ukupno vremensko trajanje revizijskog postupka. Tomu treba pridodati da se, *de lege lata*, ne samo revizija već, prethodno, i prijedlog za dopuštenje revizije dostavljaju protivnoj stranci i umješaću, koji mogu u roku od 30 dana od dostave prijedloga podnijeti prvostupanjskom sudu odgovor na taj prijedlog.

Različito od hrvatskog uređenja, prema slovenskom ZPP-u, prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se izravno revizijskom sudu (čl. 367. b st. 2. slovenskog ZPP-a). Uz to, treba istaknuti da se taj prijedlog ne šalje protivnoj stranci i umješaću na odgovor.¹⁷ Pritom slovenski Ustavni sud nije smatrao spornim navedena pravila, dapače, zauzeo je stav da je riječ o preliminarnom postupku *sui generis* koji se provodi u javnom interesu te da se odlučivanjem o nedopuštenosti

2019.; Rev 2901/19–2 od 23. 7. 2019.; Revr 580/05–2 od 14. 12. 2005. U tom smislu, vidi i praksu VSRH u odnosu na sastav odgovora na prijedlog za dopuštenje revizije. VSRH: Revd 1136/20–2 od 9. 6. 2020., Revd 950/20–2 od 19. 5. 2020., Revd 833/20–2 od 13. 5. 2020., Revd 783/20–2 od 6. 5. 2020., Revd 745/20–2 od 6. 5. 2020.

¹⁷ O slovenskom uređenju prethodnog postupka u kojem se odlučuje o dopuštenosti revizije vidi više u: L. Ude, str. 537–541.

revizije ne zadire izravno u građanska prava, obveze i pravne interese stranaka.¹⁸ Specifičnost je slovenskog uređenja tog prethodnog postupka o dopuštenosti revizije i u tome da Vrhovni sud u načelu odlučuje bez spisa predmeta.¹⁹

Ako VSRH dopusti reviziju, ona se podnosi prvostupanjskom sudu (čl. 388. st. 1. i 3. ZPP-a) koji s njome postupa na isti način kao i s prijedlogom za njezino dopuštenje (*arg. ex:* čl. 388. st. 3., čl. 389. st. 5. ZPP-a). Vrhovni sud odlučuje o reviziji bez rasprave u vijeću sastavljenom od pet sudaca (čl. 390., čl. 44. st. 4. ZPP-a).

1.2. Posebno o važnom pravnom pitanju prema ZPP-u te sudskoj praksi

VSRH dopustit će reviziju ako se može očekivati odluka o nekom pravnom pitanju koje je važno za (1) odluku u sporu i (2.1) za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili (2.2) za razvoj prava kroz sudsku praksu, a osobito: (a) ako je riječ o pravnom pitanju o kojem odluka suda drugog stupnja odstupa od prakse revizijskog suda, ili (b) ako je riječ o pravnom pitanju o kojem nema prakse revizijskog suda, pogotovo ako sudska praksa viših sudova nije jedinstvena, ili (c) ako je riječ o pravnom pitanju o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena, ili (d) ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, ali bi — osobito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnoga prvostupanjskoga i žalbenoga postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnoga suda RH, Europskoga suda za ljudska prava ili Suda Europske unije — trebalo preispitati sudsku praksu (čl. 385. a st. 1. ZPP-a). Pritom, ako se prijedlog za dopuštenje revizije podnosi zbog različite prakse viših sudova, stranka je uz prijedlog dužna dostaviti odluke sudova na koje se poziva ili ih određeno naznačiti (čl. 387. st. 3. reč. 2. ZPP-a).

Treba stoga zaključiti da je važno samo pravno pitanje, i to ono o rješenju od kojeg ovisi odluka u konkretnom predmetu, a koje je istodobno važno za ostvarivanje njezine javne funkcije, osiguranje

¹⁸ Vidi USRS: Sklep U-I-302/09–12 od 12. 5. 2011., *Uradni list RS*, br. 43/11, t. 14. O citiranoj odluci vidi više u: J. Zobec, „Ustavnopravni aspekti revizije po dopuštenju u Republici Sloveniji“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 68, br. 5–6, 2018., str. 677–678.

¹⁹ U prijedlogu za dopuštenje revizije stranka mora naznačiti određeno sporno pravno pitanje te ukratko obrazložiti razloge zbog kojih smatra da reviziju treba dopustiti, odnosno da se radi o važnom pravnom pitanju (v. čl. 367. b. st. 4. slovenskog ZPP-a). Uz to, stranka je dužna dostaviti i drugostupanjsku presudu, ali također može dostaviti i prvostupanjsku presudu i druge isprave na koje se poziva iz spisa predmeta (čl. 367. b. st. 3. slovenskog ZPP-a). Ako se stranka poziva na sudsku praksu Vrhovnog suda ili drugostupanjskih sudova, ona mora naznačiti brojeve predmeta i priložiti odluke na koje se poziva, ako nisu javno objavljene (čl. 367. b. st. 5. slovenskog ZPP-a).

jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu. Međutim, u daljnjim odredbama ZPP-a u kojima se detaljnije propisuju razlozi za podnošenje prijedloga za dopuštenje revizije, vidljiva je namjera, ili se pak ostavlja dojam na primjenjivača pravne norme, da se zakonodavac nije puno odmaknuo od sustava i razloga zbog kojih se mogla podnositi tzv. redovna revizija, osim što je, naravno, napustio tzv. vrijednosni te proceduralni kriterij.²⁰

Tako prijedlog za dopuštenje revizije uopće se ne može podnijeti zbog postupovnoprogovnog pitanja koje se odnosi na apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka o relativnoj nadležnosti (čl. 354. st. 2. t. 3 ZPP-a) te ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica (čl. 385. st. 3. ZPP-a). Uz to, prijedlog za dopuštenje revizije ne može se podnijeti ni zbog postupovnoprogovnih pitanja koja se odnose na neke apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka ako podnositelj prijedloga zbog tih povreda nije žalbom pobijao prvostupanjsku presudu, i to povrede: o saslušanju stranaka (čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP-a), o pravu stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tijek postupka na svojem jeziku (čl. 354. st. 2. t. 7. ZPP-a), o stranačkoj i parničnoj sposobnosti i o zastupanju stranaka (čl. 354. st. 2. t. 8. ZPP-a), o javnosti glavne rasprave (čl. 354. st. 2. t. 10. ZPP-a), o formi i sadržaju presude (čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP-a) i o prekoračenju tužbenog zahtjeva (čl. 354. st. 2. t. 12. ZPP-a) (čl. 385. st. 2. ZPP-a). To će ipak biti moguće, odnosno zbog tih se postupovnoprogovnih pitanja i povreda može podnijeti prijedlog za dopuštenje revizije ako su te povrede na koje se odnose pitanja učinjene tek u drugostupanjskom postupku (čl. 385. st. 2. ZPP-a). Prijedlog za dopuštenje revizije ne može se podnijeti ni zbog materijalnopravnog pitanja koje se odnosi na pogrešnu primjenu materijalnog prava na koju drugostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti,²¹ ako podnositelj prijedloga nije zbog tog razloga žalbom pobijao prvostupanjsku presudu (čl. 385. st. 5. ZPP-a).

Iako bi bila riječ o važnom pravnom pitanju za odluku u sporu i osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu, prijedlog kojim bi se tražilo dopuštenje revizije ne bi bio dopušten ako bi se pravno pitanje odnosilo na *supra* istaknute apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka (čl. 385. st. 3. ZPP-a), odnosno ako ne bi bile ispunjene daljnje pretpostavke pobijanja prvostupanjske odluke žalbom, odnosno da su te povrede učinjene tek u drugostupanjskom postupku (čl. 385. st. 2. ZPP-a). Također, prijedlog kojim bi se tražilo dopuštenje revizije ne bi bio dopušten ni zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog materijalnopravno relevantnog činjeničnog stanja,

²⁰ Cf. M. Bratković, „Novine u uređenju revizije u parničnom postupku“, *Zakoničnost*, br. 4, prosinac 2019., str. 21.

²¹ Riječ je o materijalnopravnog pitanju koje se odnosi na primjenu materijalnog prava u odluci o troškovima postupka (*arg. ex* čl. 365. st. 2. ZPP-a).

pa ni i u onim slučajevima u kojima je drugostupanjski sud, među ostalim, na (drugostupanjskoj) raspravi utvrđivao činjenično stanje i na njemu temeljio svoju odluku (čl. 373. a — čl. 373. c ZPP-a).²²

Novine u uređenju revizije te nova, tzv. revizija po prethodnom dopuštenju VSRH-a primjenjuju se već i na postupke u kojima je drugostupanjska odluka donesena nakon 1. rujna 2019. godine (čl. 117. st. 4. ZIDZPP-a 19). Stoga je interesantno razmotriti i predmete pred Vrhovnim sudom u kojima se odlučivalo o dopuštenosti revizije.²³ Tijekom godine dana, od stupanja na snagu ZIDZPP-a 19 do 21. rujna 2020. godine, javno je objavljeno 620 odluka Vrhovnog suda u kojima se odlučivalo o dopuštenosti revizije (oznaka predmeta „Revd.,“). Od tih 620 objavljenih odluka, u samo 26 predmeta revizija je dopuštena.²⁴ Nakon stupanja na snagu ZIDZPP-a 19, dakle, u više od 90% predmeta Vrhovni sud je našao da nisu ispunjene pretpostavke dopuštenosti revizije. Radi usporedbe, u Sloveniji tijekom jedne godine broj predmeta u povodu prijedloga za dopuštenje revizije iznosi između 404 i 457, dok je udio uspješnih prijedloga za dopuštenje revizije u 2013. godini bio 17%, 2014. godine 18%, 2015. godine 19%, 2016. godine 25% i 2017. godine 23%. Približno se može zaključiti da iznosi oko 20%.²⁵

Broj odluka u kojima je utvrđeno da nisu ispunjene pretpostavke dopuštenosti revizije u navedenom vremenskom razdoblju u sudskoj praksi hrvatskog Vrhovnog suda, prema javno objavljenim podacima, može upućivati na različite zaključke. Podatci, naime, omogućavaju formiranje zaključaka da stranke, odnosno njihovi punomoćnici nisu upoznati s reformiranim institutom revizije,²⁶ da odvjetnici nisu ovla-

²² Tako i S. Triva, M. Dika, *Zakon o parničnom postupku — redakcijski pročišćeni tekst s interpretativnim i komentarskim bilješkama i stvarnim kazalom*, 24. izd., Narodne novine, Zagreb, 2019., str. 371.

²³ Korišteni su podatci i odluke javno objavljene na: *Sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske*, <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/searchResults?courtType=&numInDec=&courtDeptOp=eq&numInDecOp=eq&caseYear=&decTypeGrp=&caseTypeOp=eq&caseType=&sortDirection=0&courtOp=eq&pubDateFrom=&sortField=rel&decDateTo=&includeSubcategories=true&ecliOp=co&caseYearOp=eq&caseNum=Revd&caseNumOp=co&court=&courtDept=&decDateFrom=&q=&decTypeGrpOp=eq&ecli=&pubDateTo=&includeSentences=false&courtTypeOp=eq&page=1>, 21. rujna 2020.

²⁴ Riječ je o predmetima VSRH: Revd 1137/20–2 od 2. 6. 2020., Revd 205/20–2 od 20. 5. 2020., Revd 691/20–2 od 12. 5. 2020., Revd 823/20–2 od 6. 5. 2020., Revd 567/20–2 od 5. 5. 2020., Revd 670/20–2 od 5. 5. 2020., Revd 345/20–2 od 5. 5. 2020., Revd 399/20–2 od 5. 5. 2020., Revd 236/20–2 od 5. 5. 2020., Revd 290/20–2 od 29. 4. 2020., Revd 624/20–2 od 28. 4. 2020., Revd 548/20–2 od 10. 3. 2020., Revd 223/20–2 od 10. 3. 2020., Revd 79/19–2 od 4. 3. 2020., Revd 477/20–2 od 4. 3. 2020., Revd 448/20–2 od 3. 3. 2020., Revd 385/20–2 od 25. 2. 2020., Revd 240/20–2 od 18. 2. 2020., Revd 68/20–2 od 11. 2. 2020., Revd 166/20–2 od 5. 2. 2020., Revd 154/20–2 od 5. 2. 2020., Revd 157/20–2 od 4. 2. 2020., Revd 73/20–2 od 4. 2. 2020., Revd 117/20–2 od 28. 1. 2020., Revd 75/20–2 od 21. 1. 2020., Revd 1/19–2 od 26. 11. 2019.

²⁵ Podatci prema: N. Betetto, str. 698.

²⁶ U nekim od analiziranih predmeta, nakon stupanja na snagu ZIDZPP-a 19, podnesena je revizija a da prethodno nije doneseno rješenje o njezinoj dopuštenosti.

dali vještinom sastavljanja prijedloga za dopuštenje revizije, što se inače općenito isticalo i nakon uvođenja prijašnje tzv. izvanredne revizije u hrvatski sustav 2003. godine,²⁷ odnosno što se ističe za slovenski sustav,²⁸ ili pak da je VSRH (svjesno ili nesvjesno) „previše zatvorio vrata“, a koja je bojazan pratila reformu hrvatskog revizijskog prava.

1.3. Odlučivanje o dopuštenosti revizije

O prijedlogu za dopuštenje revizije odlučuje Vrhovni sud u vijeću od tri suca (čl. 387. st. 4. ZPP-a). U rješenju kojim se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje dovoljno je da se revizijski sud određeno pozove na nedostatak pretpostavki za podnošenje revizije (čl. 387. st. 5. ZPP-a). U rješenju kojim se dopušta revizija revizijski sud navodi u kojem dijelu i u odnosu na koje određeno pravno pitanje dopušta podnošenje revizije (čl. 387. st. 6. ZPP-a). Također, revizijski sud se u svojoj odluci o prijedlogu za dopuštenje revizije može pozvati i na razloge neke svoje prethodne odluke (čl. 396. ZPP-a). Pravni lijek protiv rješenja povodom prijedloga za dopuštenje revizije nije dopušten (čl. 387. st. 7. ZPP-a).

Treba primijetiti da će Vrhovni sud odbaciti ne samo nepotpun, nepravodoban te nedopušten prijedlog za dopuštenje revizije (čl. 392. st. 1. — 4. ZPP-a), već i onaj u kojem je određeno naznačeno pravno pitanje, ali ono, prema stavu VSRH-a, nije važno za odluku u sporu ili za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu (*arg. ex.*: čl. 387. st. 3. i 5. u vezi s čl. 385. a, čl. 392. st. 6. ZPP-a).²⁹ Prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje se, dakle, ne samo u slučajevima kad nisu ispunjene opće pozitivne procesne pretpostavke, odnosno kad postoje negativne procesne pretpostavke, već i kad nisu ispunjene pretpostavke o važnosti pravnog pitanja; dakle, kad je VSRH formirao zaključak da se ne radi o važnom pravnom pitanju za odluku u sporu ili za ostvarivanje javne funkcije revizije.

Okolnost da se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje i ako se ne radi o važnom pravnom pitanju za odluku u sporu ili za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu, otvara daljnje pitanje, i to pristupa Ustavnom sudu RH. Prema čl. 62. st. 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske,³⁰ ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti

Vidi tako VSRH: Revd 544/20–2 od 11. 3. 2020., Revd 560/20–2 od 11. 3. 2020., Revd 419/20–2 od 10. 3. 2020. (u odnosu na rješenje doneseno u ovršnom postupku), Revd 491/20–2 od 4. 3. 2020., Revd 494/20–2 od 4. 3. 2020., Revd 409/20–2 od 26. 2. 2020.

²⁷ Cf. D. Katić, str. 155–157.

²⁸ Vidi N. Betetto, str. 701.

²⁹ Za rješenje prema Nacrtu ZIDZPP-a 16 vidi *supra ad* bilj. 12.

³⁰ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske — UZUSRH, *Narodne novine RH*, br. 99/99, 29/02, 49/02.

tek nakon što je taj pravni put iscrpljen. U stvarima u kojima je dopuštena, među ostalim, i revizija u parničnom postupku, pravni put iscrpljen je nakon što je odlučeno o tom pravnom lijeku (čl. 62. st. 3. UZUSRH-a). Pritom se ustavna tužba može podnijeti u roku od 30 dana od dana primitka odluke (čl. 64. UZUSRH-a). U ovom slučaju, u kojem ZPP ne poima odluku o nedopuštenosti revizije u slučaju kad nisu ispunjene pretpostavke za njezino dopuštenje kao meritornu odluku o važnom pravnom pitanju, upitno je od kojeg trenutka teče rok za podnošenje ustavne tužbe; od trenutka primitka drugostupanjske odluke protiv koje je bio neuspješno podnesen prijedlog za dopuštenje revizije³¹ ili pak od primitka odluke Vrhovnog suda o nedopuštenosti revizije. Stoga će biti značajno pratiti razvoj ustavnosudske prakse po pitanju trenutka od kojeg teče rok za ustavnu tužbu, u okolnostima u kojima ZPP ne poima odluku o nedopuštenosti revizije, u slučaju kad nisu ispunjene pretpostavke za njezino podnošenje, kao meritornu odluku o važnom pravnom pitanju.³²

Također, uzimajući u obzir prethodno izraženi stav Ustavnog suda RH, kojeg je taj sud bio zauzeo u povodu odredbe ZPP-a o odbačaju tzv. izvanredne revizije,³³ zanimljivo je razmotriti praksu u odnosu na pitanje (sumarnog) obrazloženja odluke o odbačaju prijedloga za dopuštenje revizije. Analizom objavljenih rješenja VSRH-a o odbačaju prijedloga za dopuštenje revizije, zamjetna je tendencija sumarnog obrazloženja rješenja kojim se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje na način da se revizijski sud određeno pozvao na nedostatak pretpostavki za podnošenje revizije,³⁴ s time da se u pojedinim rješenjima ističe i detaljnije obrazloženje razloga nedopuštenosti revizije.³⁵

³¹ Vidi tako: Upute za ispunjavanje obrasca ustavne tužbe (pitanja i odgovori) od 2. 1. 2020., str. 28, https://www.usud.br/sites/default/files/dokumenti/Upute_za_ispunjavanje_obrasca_ustavne_tuzbe_02._sijecnja_2020.pdf; 25. kolovoza 2020.

³² U slovenskom sustavu koji je proklamiran kao uzor hrvatskom, zauzet je stav da se u tom slučaju prijedlog za dopuštenje revizije odbija. Vidi: čl. 367. c st. 2. slovenskog ZPP-a. Vidi i: L. Ude, str. 539.

³³ Vidi: USRH: U-I-885/13 od 11. 7. 2014., *Narodne novine RH*, br. 89/14. Riječ je bilo o odredbi prijašnjeg čl. 392. b st. 4. ZPP-a, prema kojoj se u obrazloženju odluke o odbačaju izvanredne revizije bilo dovoljno samo pozvati na zakonske odredbe koje propisuju odbacivanje takve revizije zbog nedostatka tamo navedenih pretpostavki za podnošenje revizije. S druge strane, slovenski Ustavni sud u već citiranoj odluci (U-I-302/09–12 od 12. 5. 2011., *op. cit.* bilj. 18), smatra da je sumarno obrazloženje odluke o nedopuštenosti revizije nužno da bi Vrhovni sud mogao ispunjavati svoju javnu ulogu.

³⁴ Vidi, primjerice, VSRH: Revd 1191/20–2 od 16. 6. 2020., Revd 1278/20–2 od 16. 6. 2020., Revd 1350/20–2 od 16. 6. 2020., Revd 1218/20–2 od 10. 6. 2020., Revd 1120/20–2 od 9. 6. 2020., Revd 1111/20–2 od 3. 6. 2020., Revd 1020/20–2 od 2. 6. 2020., Revd 1081/20–2 od 27. 5. 2020., Revd 828/20–2 od 27. 5. 2020., Revd 1028/20–2 od 26. 5. 2020., Revd 755/20–2 od 26. 5. 2020., Revd 925/20–2 od 20. 5. 2020., Revd 756/20–2 od 21. 4. 2020.

³⁵ Vidi tako VSRH: Revd 1071/20–2 od 9. 6. 2020., Revd 1085/20–2 od 3. 6. 2020., Revd 1031/20–2 od 2. 6. 2020., Revd 1078/20–2 od 2. 6. 2020., Revd 1040/20–2 od 27. 5. 2020., Revd 1061/20–2 od 27. 5. 2020., Revd 1049/20–2 od 26.

Međutim, općenito se može utvrditi da u većini objavljenih rješenja kojim je odbačen prijedlog za dopuštenje revizije nije uopće naveden sadržaj pravnog pitanja zbog kojeg se tražilo da se revizija dopusti.³⁶

2. Što je s drugim tipovima revizije nakon reforme hrvatskog zakona o parničnom postupku?

2.1. Općenito

Iako je tijekom rasprave i pripreme ove revizijske Novele bilo prijedloga prema kojima bi nova, tzv. revizija po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda trebala biti jedini tip revizije u hrvatskom građanskom postupovnom pravu, u donesenom ZIDZPP-u 19 napravljen je otklon od toga. Tako prema čl. 382. a st. 1. ZPP-a, iznimno, stranke mogu podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju, bez dopuštenja Vrhovnog suda, u sporu: (a) o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa, (b) o utvrđivanju majčinstva ili očinstva, (c) u povodu tužbi za zaštitu od diskriminacije te (d) u povodu tužbi radi objave ispravka informacije.³⁷ Riječ je, dakle, o (nekim) sporovima u kojima je prije reforme revizijskog prava bila dopuštena tzv. redovna revizija po kauzalnom kriteriju.

Međutim, treba istaknuti i odredbu čl. 399. st. 2. ZPP-a, prema kojoj se revizija propisana posebnim zakonom smatra revizijom iz čl. 382. ZPP-a (novom, tzv. revizijom po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda). Stoga se i dalje može govoriti o tendenciji da tzv. revizija po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda bude temeljni tip revizije u hrvatskom građanskom postupovnom pravu. Unatoč tomu, otvaraju se pojedina pitanja, poput pitanja što je s drugim tipom revizije koji propisuje drugi, posebni zakon, nakon donošenja ZIDZPP-a 19, a o čemu će biti riječi u nastavku rada.

5. 2020., Revd 515/20–2 od 12. 5. 2020., Revd 340/20–2 od 5. 5. 2020., Revd 284/20–2 od 11. 2. 2020., Revd 209/20–2 od 4. 2. 2020.

³⁶ U objavljenim odlukama kojima je prijedlog za dopuštenje revizije odbačen, u samo nekoliko od njih je precizno navedeno pravno pitanje zbog kojeg je bio podnesen prijedlog da se dopusti revizija. Tako VSRH: Revd 340/20–2 od 5. 5. 2020., Revd 201/20–2 od 25. 2. 2020., Revd 270/20–2 od 11. 2. 2020., Revd 105/20–2 od 28. 1. 2020., Revd 52/20–2 od 28. 1. 2020., Revd 46/19–2 od 21. 1. 2020., Revd 109/19–2 od 14. 1. 2020. (u odnosu na stečajni postupak), Revd 75/19–2 od 8. 1. 2020., Revd 86/19–2 od 8. 1. 2020., Revd 21/19–2 od 17. 12. 2019., Revd 18/19–2 od 4. 12. 2019.

³⁷ U literaturi je ovaj tip revizije, propisan ZIDZPP-om 19, označen kao tzv. izravna revizija, odnosno revizija bez prethodnog dopuštenja VSRH ili pak revizija dopuštena *ex lege*. Cf. S. Triva, M. Dika, *Zakon o parničnom postupku — redakcijski pročišćeni tekst s interpretativnim i komentarskim bilješkama i stvarnim kazalom*, str. 368; M. Bratković, „Novine u uređenju revizije u parničnom postupku“, str. 19.

2.2. Posebno o nekim parničnim postupcima

I nakon donošenja ZIDZPP-a 19, zadržan je tradicionalan pristup prema kojem je u sporovima o utvrđivanju majčinstva ili očinstva dopuštena izravna, *ex lege* revizija (čl. 382. a st. 1. t. 2. ZPP-a).³⁸ Pritom treba istaknuti da su sporovi o utvrđivanju majčinstva ili očinstva propisani Obiteljskim zakonom.³⁹ ObZ, kao *lex specialis*, propisuje da je protiv drugostupanjske presude o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva dopuštena revizija iz prijašnjeg čl. 382. st. 1. ZPP-a (tzv. redovna revizija) (čl. 392., čl. 399., čl. 407. ObZ-a). Budući da je funkciju tzv. redovne revizije po kauzalnom kriteriju iz prijašnjeg čl. 382. st. 1. ZPP-a preuzeo tip revizije koji je nazvan izravna revizija, odnosno bez prethodnog dopuštenja Vrhovnog suda, otvara se pitanje dopuštenosti, odnosno tipa revizije koji je dopušten, nakon donošenja ZIDZPP-a 19, u sporovima o osporavanju majčinstva ili očinstva.

Moglo bi se tvrditi da je i nakon donošenja ZIDZPP-a 19 u sporovima o osporavanju majčinstva ili očinstva dopuštena izravna, *ex lege* revizija (*arg ex*: čl. 399., čl. 407. u vezi s čl. 392. ObZ-a). S druge strane, suprotan stav, da bi u tim sporovima bio dopušten (samo) novi osnovni tip revizije uz prethodno dopuštenje Vrhovnog suda, mogao bi se temeljiti na odredbi čl. 399. st. 2. ZPP-a. Prema citiranoj odredbi čl. 399. st. 2. ZPP-a, revizija propisana posebnim zakonom, naime, smatra se novom revizijom po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda. U tom smislu treba istaknuti i raniju praksu VSRH-a u tumačenju odnosa između prijašnje tzv. redovne i izvanredne revizije u posebnim parničnim postupcima nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011. godine⁴⁰ (čl. 41. ZIDZPP-a 11).

Tako je VSRH odbacio tzv. redovnu reviziju koja je bila podnesena u sporu radi objave ispravka spornih informacija unatoč izričitoj odredbi čl. 52. st. 4. Zakona o medijima,⁴¹ prema kojoj je u tim sporovima revizija dopuštena.⁴² Iako je shvaćanje da je u tim sporovima uvijek dopuštena prijašnja tzv. redovna revizija, čini se, bilo prihvatljivije, Vrhovni sud je zauzeo stav da je u tim sporovima radi ispravka informacija dopuštena samo izvanredna revizija, po načelu *lex posterior derogat priori*.⁴³ Stoga će biti interesantno vidjeti kako

³⁸ Još je Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske iz 1978. godine — ZBPO, *Narodne novine SRH*, br. 11/78, 27/78 — ispravak, 45/89, 51/89 — pročišćeni tekst, 59/90, izrijekom, *ex lege*, propisivao dopuštenost revizije protiv drugostupanjske presude donesene u paternitetskom, odnosno maternitetskom sporu (čl. 333. u vezi s čl. 325. ZBPO-a).

³⁹ Obiteljski zakon — ObZ, *Narodne novine RH*, br. 103/15, 98/19, 47/20 — vidi čl. 35. Zakona o Centru za posebno skrbništvo.

⁴⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011. godine — ZIDZPP 11, *Narodne novine RH*, br. 57/11.

⁴¹ Zakon o medijima, *Narodne novine RH*, br. 59/04, 84/11, 81/13.

⁴² VSRH: Rev 3235/14–2 od 18. 3. 2015.

⁴³ Isti stav o dopuštenosti samo prijašnje tzv. izvanredne revizije, nakon donošenja ZIDZPP-a 11, VSRH je zauzeo i u odnosu na sporove u povodu tužbi za

će se razvijati sudska praksa nakon donošenja ZIDZPP-a 19, u odnosu na pitanje tipa i dopuštenosti revizije, a time i razloga za njezino podnošenje u sporovima radi osporavanja majčinstva ili očinstva. Čini se da bi razlozi koji su se uzimali u obzir za prijašnju tzv. redovnu reviziju po kauzalnom kriteriju, općenito, u maternitetskim, odnosno paternitetskim sporovima i dalje trebali biti aktualni u prilog dopuštenosti tipa izravne revizije, dopuštene *ex lege*, dakle, bez prethodnog dopuštenja Vrhovnog suda (*arg ex*: čl. 399., čl. 407. u vezi s čl. 392. ObZ-a).

U sklopu rasprave o tipu revizije koji je dopušten u pojedinim posebnim parničnim postupcima, treba istaknuti recentniju odluku Ustavnog suda RH,⁴⁴ u kojoj je Ustavni sud utvrdio da je podnositeljici rješenjem o odbačaju podnesene revizije povrijeđeno pravo na pristup revizijskom sudu, zajamčeno čl. 29. st. 1. Ustava Republike Hrvatske.⁴⁵ U navedenom predmetu podnositeljica je podnijela i tzv. redovnu i izvanrednu reviziju u sporu u povodu tužbe za zaštitu od diskriminacije, očito iz pravne nesigurnosti, nakon donošenja ZIDZPP-a 11, o tipu revizije koji bi tu bio dopušten. Vrhovni sud je u ovom predmetu odbacio redovnu reviziju s obrazloženjem da je u ovim sporovima, nakon donošenja ZIDZPP-a 11, i prema ustaljenoj praksi tog suda, dopuštena samo tzv. izvanredna revizija, i to zbog nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (prijašnji čl. 382. st. 2. ZPP-a). Pritom je VSRH odbacio i izvanrednu reviziju podnositeljice, ocijenivši da podnositeljica nije navela razloge zbog čega bi postavljeno pitanje bilo važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Ustavni sud RH je ukinuo citiranu odluku Vrhovnog suda, s obrazloženjem da je ustavna uloga Vrhovnog suda osobito važna i značajna, što je zakonodavac prepoznao ZIDZPP-om 19, propisavši iznimku od pravila da se revizija podnosi (samo) po dopuštenu Vrhovnog suda, među ostalim, za sporove u povodu tužbi za zaštitu od diskriminacije. Nadalje, Ustavni sud je istaknuo da je u svjetlu novih zakonodavnih promjena, očito aludirajući na donošenje ZIDZPP-a 19 i izrijekom propisanu izravnu reviziju, dopuštenu *ex lege*, u ovim sporovima, podnositeljici rješenjem o odbačaju njezine revizije povrijeđeno pravo na pristup revizijskom sudu.⁴⁶ Interesantno je primijetiti da Ustavni sud RH temelji svoje obrazloženje o povredi prava na pristup revizijskom sudu na novim rješenjima ZIDZPP-a 19 o tzv.

zaštitu od diskriminacije, unatoč izričitoj odredbi čl. 23. Zakona o suzbijanju diskriminacije — ZSD, *Narodne novine RH*, br. 85/08, 112/12. Prema čl. 23. ZSD-a, u tim je sporovima revizija uvijek dopuštena. Vidi VSRH: Revr 658/16–2 od 8. 3. 2017.

⁴⁴ USRH: U-III-2639/17 od 4. 2. 2020.

⁴⁵ Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine RH*, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14.

⁴⁶ USRH: U-III-2639/17 od 4. 2. 2020.

izravnoj reviziji, dopuštenoj *ex lege*, u sporovima u povodu tužbe za zaštitu od diskriminacije, unatoč okolnosti da se u ovom predmetu ne primjenjuju nova rješenja ZIDZPP-a 19 (vidi čl. 117. ZIDZPP-a 19).⁴⁷ S druge strane, treba istaknuti i stav Ustavnog suda prema kojem tumačenje da se u ovim sporovima može podnijeti samo tzv. izvanredna revizija, unatoč izričitoj odredbi *lex specialisa* (ZSD), ne može biti argument u prilog ocjene o povredi prava na pristup revizijskom sudu. To stoga što je, prema obrazloženju Ustavnog suda, takva praksa VSRH-a ujednačena te, Ustavni sud zaključuje, i predviđiva u vrijeme podnošenja revizije u ovom predmetu.⁴⁸

2.3. Posebno o izvanparničnim i ovršnim postupcima

U Hrvatskoj (još) nije donesen Zakon o izvanparničnom postupku koji bi bio *sedes materiae* općeg izvanparničnog procesnog prava. Pojedini izvanparnični postupci propisani su u posebnim propisima. Tako se može izdvojiti ObZ, Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama,⁴⁹ Zakon o nasljeđivanju,⁵⁰ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima,⁵¹ Zakon o zemljišnim knjigama⁵² te Zakon o sudskom registru.⁵³ Stoga se primarno primjenjuju u tim postupcima pravila sadržana u posebnim propisima, a potom, prema izričitoj odredbi sadržanoj u nekim od tih posebnih propisa, na odgovarajući način odredbe ZPP-a,⁵⁴ te Zakona o sudskom vanparničnom postupku iz 1934. godine⁵⁵ kao pravna pravila.

Uzimajući u obzir fragmentiranost propisivanja izvanparničnih postupaka, upućivanje na odgovarajuću primjenu odredaba ZPP-a, posebice nakon donošenja ZIDZPP-a 19, otvara se pitanje tipa revizije koja je dopuštena, posljedično, i razloga zbog kojih se ona može podnijeti u nekim od tih izvanparničnih postupaka. Polazeći od odredbe čl. 399. st. 2. ZPP-a, prema kojoj se revizija propisana posebnim

⁴⁷ Drugostupanjska je presuda donesena 24. 11. 2015.

⁴⁸ Ustavni sud RH je u obrazloženju istaknuo, primjerice, sljedeće odluke VSRH: Revr 1515/12–2 od 12. 2. 2014., Revr 1330/13–2 od 20. 8. 2014., Revr 1369/13–2 od 30. 9. 2014., Revr 284/14–2 od 15. 10. 2014., Revr 57/15 od 12. 5. 2015., Revr 1407/14–3 od 2. 9. 2015., Revr 1143/15–2 od 21. 10. 2015., Revr 1026/15–2 od 24. 2. 2016., Revr 1710/16–2 od 5. 7. 2017. Vidi obrazloženje u: USRH: U-III-2639/17 od 4. 2. 2020.

⁴⁹ Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, *Narodne novine RH*, br. 76/14.

⁵⁰ Zakon o nasljeđivanju — ZN, *Narodne novine RH*, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.

⁵¹ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, *Narodne novine RH*, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14.

⁵² Zakon o zemljišnim knjigama, *Narodne novine RH*, br. 63/19.

⁵³ Zakon o sudskom registru — ZSR, *Narodne novine RH*, br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19.

⁵⁴ Vidi, primjerice, čl. 346. ObZ-a, čl. 175. st. 2. ZN-a, čl. 20. st. 2. ZSR-a.

⁵⁵ Zakon o sudskom vanparničnom postupku za Kraljevinu Jugoslaviju (vanparnični postupak) s Uvodnim zakonom iz 1934. godine, *Službene novine*, br. 175-XLV.

zakonom smatra novom revizijom iz čl. 382. ZPP-a, načelno bi trebalo zauzeti stav o primjeni odredaba ZPP-a o novom tipu revizije po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda i u izvanparničnim postupcima. Međutim, u tom smislu postoje i pojedine specifičnosti.

U ObZ-u nije prihvaćen (tradicionalni) stav o isključenosti revizije u izvanparničnim obiteljskim i statusnim postupcima,⁵⁶ uz obrazloženje da na taj način Vrhovni sud nije bio u mogućnosti da ostvari svoju ustavnu zadaću. Pritom je ObZ, među općim odredbama koje se primjenjuju u svim izvanparničnim postupcima u sklopu tog Zakona, propisao tzv. reviziju po dopuštenju drugostupanjskog suda.

Prema čl. 447. st. 1. ObZ-a, protiv drugostupanjskog rješenja kojim je žalba odbijena i prvostupanjsko rješenje potvrđeno ili kojim je ono preinačeno dopuštena je revizija, i to samo ako drugostupanjski sud u izreci svojeg rješenja odredi da je revizija protiv njega dopuštena. Pritom drugostupanjski sud može u izreci svojeg rješenja odrediti da je revizija protiv njega dopuštena ako ocijeni da odluka o stvari ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. U obrazloženju rješenja kojim dopušta reviziju, drugostupanjski sud mora naznačiti zbog kojeg je pravnog pitanja dopušta i izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (čl. 447. st. 2. ObZ-a). Međutim, ako je to rješenje donio u povodu žalbe VSRH, protiv takvog rješenja revizija nije dopuštena (čl. 447. st. 4. ObZ-a). Prema čl. 447. st. 5. ObZ-a, o reviziji odlučuje Vrhovni sud u sastavu u kojemu odlučuje o reviziji protiv presude.

U sklopu novina unesenih ZIDZPP-om 19 u ZPP, odgovarajuće primjene tih odredaba i u obiteljskim i statusnim izvanparničnim postupcima te posebnih odredaba ObZ-a o dopuštenosti i tipu revizije u tim postupcima, moguća su različita tumačenja tipa revizije koja je dopuštena. Uzimajući u obzir normativnu cjelinu i samostalnost u propisivanju tzv. revizije po dopuštenju drugostupanjskog suda u ObZ-u, čini se, trebalo bi prihvatiti tumačenje prema kojemu je taj tip revizije (i dalje) dopušten u obiteljskim i statusnim izvanparničnim postupcima (*arg. ex:* 447. u vezi s čl. 346. ObZ-a). Unatoč tomu, treba istaknuti da je ovaj tip revizije, po dopuštenju drugostupanjskog suda rijetkost u praksi, posebice u izvanparničnim postupcima u okviru ObZ-a.⁵⁷

Budući da se u ovršnim postupcima na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZPP-a (čl. 21. st. 1. Ovršnog zakona⁵⁸), treba zauzeti načelan stav da je u tim postupcima dopuštena revizija, i to, nakon donošenja ZIDZPP-a 19, po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda (*arg. ex:* čl. 12. st. 1. OZ; čl. 399. st. 2. ZPP).

⁵⁶ Vidi čl. 361. st. 1. ZBPO-a.

⁵⁷ *Cf.* D. Katić, str. 154.

⁵⁸ Ovršni zakon — OZ, *Narodne novine RH*, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17.

Zaključak

Donošenjem ZIDZPP-a 19 postuliran je kao osnovni tip revizije u hrvatskom građanskom postupovnom pravu tzv. revizija po prethodnom dopuštenju Vrhovnog suda. Obilježje je revizijskog postupka, *de lege lata*, funkcionalna odvojenost odlučivanja o dopuštenosti revizije od njezine osnovanosti. U tom smislu, treba primijetiti da funkcionalna odvojenost odlučivanja o dopuštenosti revizije u preliminarnom, prethodnom postupku od njezine osnovanosti, nakon što ju dopusti Vrhovni sud, utječe na troškove koji time nastaju za stranke te na trajanje postupka. Stoga bi, *de lege ferenda*, trebalo preispitati Odvjetničku tarifu, kao i propise o sudskim pristojbama, koji trenutno ne sadrže posebne odredbe koje bi troškovno razlikovale prijedlog za dopuštenje revizije i samu reviziju.

Također, treba primijetiti da unatoč postojanju važnog postupovnopopravnog pitanja za odluku u sporu te ostvarivanje javne funkcije revizije, ono se vezuje (i dalje) uz razloge povrede bitnih odredaba parničnog postupka iz sustava prijašnje tzv. redovne revizije. Tako, iako bi bila riječ o važnom postupovnopravnom pitanju za odluku u sporu i osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu, prijedlog kojim bi se tražilo dopuštenje revizije ne bi bio dopušten ako bi se pravno pitanje odnosilo na neke apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka, primjerice povredu pravila o relativnoj nadležnosti. Uz to, taj prijedlog ne bi bio dopušten ni ako u odnosu na neke apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka, ne bi bile ispunjene daljnje pretpostavke pobijanja prvostupanjske odluke žalbom, odnosno da su učinjene tek u drugostupanjskom postupku.

Posebice treba istaknuti da se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje ne samo u slučajevima kad nisu ispunjene opće pozitivne procesne pretpostavke, odnosno kad postoje negativne procesne pretpostavke, već i ako se ne radi o važnom pravnom pitanju za odluku u sporu ili za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu. Stoga će biti značajno pratiti razvoj ustavnosudske prakse po pitanju trenutka od kojeg teče rok za ustavnu tužbu, u okolnostima u kojima ZPP ne poima odluku o nedopuštenosti revizije, u slučaju kad nisu ispunjene pretpostavke za njezino podnošenje, kao meritornu odluku o važnom pravnom pitanju.

Uzimajući u obzir prethodno izraženi stav Ustavnog suda RH, kojeg je taj sud bio zauzeo u povodu odredbe ZPP-a o odbačaju tzv. izvanredne revizije,⁵⁹ zanimljivo je istaknuti praksu u odnosu na pitanje (sumarnog) obrazloženja odluke o odbačaju prijedloga za dopuštenje revizije. Analizom objavljenih rješenja VSRH o odbačaju prijedloga za dopuštenje revizije, zamjetna je tendencija sumarnog obrazloženja

⁵⁹ Vidi *supra ad* bilj. 33.

rješenja kojim se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje na način da se revizijski sud određeno pozvao na nedostatak pretpostavki za podnošenje revizije, s time da se u pojedinim rješenjima ističe i detaljnije obrazloženje razloga nedopuštenosti revizije. Međutim, općenito se može utvrditi da u većini objavljenih rješenja kojim je odbačen prijedlog za dopuštenje revizije nije uopće naveden sadržaj pravnog pitanja zbog kojeg se tražilo da se revizija dopusti. Bilo bi potrebno i korisno, upravo u ostvarivanju ustavne uloge Vrhovnog suda, da taj sud u obrazloženju svojih rješenja navede i sadržaj pravnog pitanja u odnosu na koje nije dopustio reviziju, a kako bi se možebitno izbjeglo ponavljanje pravnih pitanja, odnosno saznalo za načelan stav Vrhovnog suda o tome što se smatra (ne)važnim pravnim pitanjima.

Javno objavljena sudska praksa hrvatskog Vrhovnog suda te podatci o visokom udjelu rješenja u kojima je utvrđeno da nisu ispunjene pretpostavke dopuštenosti revizije nakon stupanja na snagu ZIDZPP-a 19, odnosno kojima su prijedlozi za dopuštenje revizije odbačeni, mogu upućivati na različite zaključke. Podatci, naime, omogućavaju formiranje zaključaka da stranke, odnosno njihovi punomoćnici nisu upoznati s reformiranim institutom revizije, da odvjetnici nisu ovladali vještinom sastavljanja prijedloga za dopuštenje revizije i isticanja važnog pravnog pitanja, do onog da Vrhovni sud još nije razvio kriterije u praksi prema kojima bi prepoznao važno pravno pitanje, odnosno da je Vrhovni sud, svjesno ili nesvjesno, „previše zatvorio vrata“. U tom smislu, u budućem vremenskom razdoblju bilo bi potrebno provesti istraživanje, na razini jedne cijele kalendarske godine u kojoj su se primjenjivala reformirana rješenja (npr. za 2020. godinu), o udjelu predmeta po razlozima za odbacivanje prijedloga za dopuštenje revizije.

Unatoč težnji da nova tzv. revizija po prethodnom dopuštenu Vrhovnog suda bude monotip u hrvatskom građanskom postupovnom pravu, djelomično je došlo do otklona, propisivanjem i tzv. izravne revizije, dopuštene *ex lege*, u određenim sporovima. Pritom je to učinjeno na nejasan način, barem kad je riječ o maternitetskim, odnosno paternitetskim sporovima. Određene nedoumice otvara i odredba čl. 399. st. 2. ZPP-a, prema kojoj se revizija propisana posebnim zakonom smatra novom, tzv. revizijom po prethodnom dopuštenu Vrhovnog suda. To osobito vrijedi za područje obiteljskog i statusnog izvanparničnog postupanja, u kojem je ObZ-om napravljen otklon od tradicionalnog pravila prema kojem je revizija u tim postupcima bila isključena.

Treba uzeti da je u obiteljskim i statusnim izvanparničnim postupcima, i nakon donošenja ZIDZPP-a 19, dopuštena tzv. revizija po dopuštenu drugostupanjskog suda, čime u hrvatskom građanskom postupovnom pravu, zapravo, postoji trostruki kolosijek dopuštenosti revizije. Uz novu reviziju po prethodnom dopuštenu Vrhovnog suda, u nekim posebnim parničnim postupcima revizija je dopuštena *ex lege*, a na području obiteljskog i statusnog izvanparničnog postupanja po prethodnom dopuštenu drugostupanjskog suda. Međutim,

prilikom poimanja pristupa Vrhovnom sudu, treba istaknuti da je ovaj tip revizije, po prethodnom dopuštenju drugostupanjskog suda rijetkost u praksi, posebice u izvanparničnim postupcima u okviru ObZ-a.

Literatura

1. Betetto N., „Uloga slovenskoga Vrhovnog suda u ujednačavanju sudske prakse“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 68, br. 5–6, 2018., str. 685–705.
2. Bratković M., „Novine u uređenju revizije u parničnom postupku“, *Zakonitost*, br. 4, prosinac 2019., str. 16–27.
3. Bratković M., „Reforma revizije u parničnom postupku“, *Hrvatska pravna revija*, vol. 17, br. 2, 2017., str. 79–93.
4. Bratković M., *Revizija po dopuštenju*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018.
5. Bratković M., „Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva“, *Aktualnosti građanskog procesnog prava — nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća* (ur. V. Rijavec et al.), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2016., str. 319–351.
6. Dika M., „Marginalije uz prijedlog novog uređenja revizije u parničnom postupku“, *Odvjetnik*, br. 3–4, 2018., str. 21–30.
7. Dika M., „O nekim novinama u uređenju parničnog postupka prema Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz svibnja 2016.“, 2. dio, *Informator*, br. 6424, 27. lipnja 2016., str. 2–8.
8. Galić A., „Reshaping the Role of Supreme Courts in the Countries of the Former Yugoslavia“, *Nobody's Perfect. Comparative Essays on Appeals and other Means of Recourse against Judicial Decisions in Civil Matters* (eds. A. Uzelac, C. H. van Rhee), Intersentia, Cambridge/Antwerp/Portland, 2014, str. 291–317.
9. Garašić J., „Osvrt na novopredložene odredbe o reviziji u parničnom postupku u 18. Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku“, *Odvjetnik*, br. 3–4, 2018., str. 37–59.
10. Katić D., „Zašto (opet) nove izmjene Zakona o parničnom postupku“, *Aktualnosti građanskog procesnog prava — nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća* (ur. V. Rijavec et al.), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2016., str. 143–170.
11. Poretti P., Mišković M., „Novine u revizijskom postupku“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 40, br. 1, 2019., str. 510–531.
12. Poznić B., Rakić-Vodinelić V., *Građansko procesno pravo*, 17. izd., Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, Službeni glasnik, Beograd, 2015.
13. Serenčeš M., *Revizija u svjetlu Novele Zakona o parničnom postupku iz 2019. godine*, diplomski rad, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2020.
14. Šagovac A., Stranputice revizije prema Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Informator*, br. 6565, 11. ožujka 2019., str. 1–4.
15. Triva S., Dika M., *Građansko parnično procesno pravo*, 7. izd., Narodne novine, Zagreb, 2004.
16. Triva S., Dika M., *Zakon o parničnom postupku — redakcijski pročišćeni tekst s interpretativnim i komentarskim bilješkama i stvarnim kazalom*, 24. izd., Narodne novine, Zagreb, 2019.

17. Ude L., „Revizija“, *Pravdni postopek, Zakon s komentarjem, 3. knjiga* (ur. L. Ude, A. Galič), GV Založba, Uradni list RS, Ljubljana, 2009., str. 522–569.
18. Zobec J., „Ustavnopravni aspekti revizije po dopuštenju u Republici Sloveniji“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 68, br. 5–6, 2018., str. 661–684.

Ostali izvori

1. Ministarstvo pravosuđa RH, Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2016. godine, <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3184>, 15. rujna 2020.
2. Obiteljski zakon, *Narodne novine RH*, br. 103/15, 98/19, 47/20 — vidi čl. 35. Zakona o Centru za posebno skrbništvo.
3. Ovršni zakon, *Narodne novine RH*, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17.
4. *Sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske*, <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/searchResults?courtType=&numInDec=&courtDeptOp=eq&numInDecOp=eq&caseYear=&decTypeGrp=&caseTypeOp=eq&caseType=&sortDirection=0&courtOp=eq&pubDateFrom=&sortField=rel&decDateTo=&includeSubcategories=true&ecliOp=co&caseYearOp=eq&caseNum=Revd&caseNumOp=co&court=&courtDept=&decDateFrom=&q=&decTypeGrpOp=eq&ecli=&pubDateTo=&includeSentences=false&courtTypeOp=eq&page=1>, 21. rujna 2020.
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011. godine, *Narodne novine RH*, br. 57/11.
6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2019. godine, *Narodne novine RH*, br. 70/19.
7. Zakon o medijima, *Narodne novine RH*, br. 59/04, 84/11, 81/13.
8. Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika, *Narodne novine RH*, br. 142/12, 103/14, 118/14, 107/15.
9. Upute za ispunjavanje obrasca ustavne tužbe (pitanja i odgovori) od 2. 1. 2020., https://www.usud.hr/sites/default/files/dokumenti/Upute_za_ispunjavanje_obrasca_ustavne_tuzbe_02._sijecnja_2020.pdf, 25. kolovoza 2020.
10. Uredba o Tarifi sudskih pristojbi, *Narodne novine RH*, br. 53/19.
11. Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine RH*, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14.
12. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, *Narodne novine RH*, br. 99/99, 29/02, 49/02.
13. Zakon o braku i porodičnim odnosima SR Hrvatske iz 1978. godine, *Narodne novine SRH*, br. 11/78, 27/78 — ispravak, 45/89, 51/89 — pročišćeni tekst, 59/90.
14. Zakon o nasljeđivanju, *Narodne novine RH*, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.
15. Zakon o parničnom postupku, *Službeni list SFRJ*, br. 4/77–35/91; *Narodne novine RH*, br. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 — vidi čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 — vidi čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07 — vidi Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/08, 96/08 — vidi Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/08 — ispravak, 57/11, 148/11 — pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 — vidi Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/19.
16. *Zakon o pravdnem postupku iz 1999. godine*, *Uradni list RS*, br. 73/07 — službeni pročišćeni tekst, 45/08 — *Zakon o arbitraži* (ZArbit), 45/08, 111/08 — Odluka USRS, 57/09 — Odluka USRS, 12/10 — Odluka USRS, 50/10 — Odluka USRS, 107/10 — Odluka USRS, 75/12 — Odluka USRS, 40/13 — Odluka USRS, 92/13

- Odluka USRS, 10/14 — Odluka USRS, 48/15 — Odluka USRS, 6/17 — Odluka USRS, 10/17, 16/19 — *Zakon o nepravdnem postopku* (ZNP-1), 70/19 — Odluka USRS, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1212>, 15. rujna 2020.
17. *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku* iz 2008. godine, *Uradni list RS*, br. 45/08.
 18. *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku* iz 2017. godine, *Uradni list RS*, br. 10/17.
 19. *Zakon o sudskim pristojbama*, *Narodne novine RH*, br. 118/18.
 20. *Zakon o sudskom registru*, *Narodne novine RH*, br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19.
 21. *Zakon o sudskom vanparničnom postupku za Kraljevinu Jugoslaviju (vanparnični postupak) s Uvodnim zakonom iz 1934. godine*, *Službene novine*, br. 175-XLV.
 22. *Zakon o suzbijanju diskriminacije*, *Narodne novine RH*, br. 85/08, 112/12.
 23. *Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima*, *Narodne novine RH*, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14.
 24. *Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama*, *Narodne novine RH*, br. 76/14.
 25. *Zakon o zemljišnim knjigama*, *Narodne novine RH*, br. 63/19.

Praksa Ustavnog i Vrhovnog suda

1. USRH: U-I-885/13 od 11. 7. 2014., *Narodne novine RH*, br. 89/14 i USRH: U-III-2639/17 od 4. 2. 2020 i USRS: Sklep U-I-302/09–12 od 12. 5. 2011., *Uradni list RS*, br. 43/11.
2. USRH: Rev 2901/19–2 od 23. 7. 2019; VSRH: Rev 3235/14–2 od 18. 3. 2015; VSRH: Revd 1/19–2 od 26. 11. 2019; VSRH: Revd 1020/20–2 od 2. 6. 2020; VSRH: Revd 1028/20–2 od 26. 5. 2020; VSRH: Revd 1031/20–2 od 2. 6. 2020; VSRH: Revd 1040/20–2 od 27. 5. 2020; VSRH: Revd 1049/20–2 od 26. 5. 2020; VSRH: Revd 105/20–2 od 28. 1. 2020; VSRH: Revd 1061/20–2 od 27. 5. 2020; VSRH: Revd 1071/20–2 od 9. 6. 2020; VSRH: Revd 1078/20–2 od 2. 6. 2020; VSRH: Revd 1081/20–2 od 27. 5. 2020; VSRH: Revd 1085/20–2 od 3. 6. 2020; VSRH: Revd 109/19–2 od 14. 1. 2020; VSRH: Revd 1111/20–2 od 3. 6. 2020; VSRH: Revd 1120/20–2 od 9. 6. 2020; VSRH: Revd 1136/20–2 od 9. 6. 2020; VSRH: Revd 1137/20–2 od 2. 6. 2020; VSRH: Revd 117/20–2 od 28. 1. 2020; VSRH: Revd 1191/20–2 od 16. 6. 2020; VSRH: Revd 1218/20–2 od 10. 6. 2020; VSRH: Revd 1278/20–2 od 16. 6. 2020; VSRH: Revd 1350/20–2 od 16. 6. 2020; VSRH: Revd 154/20–2 od 5. 2. 2020; VSRH: Revd 157/20–2 od 4. 2. 2020; VSRH: Revd 166/20–2 od 5. 2. 2020; VSRH: Revd 18/19–2 od 4. 12. 2019; VSRH: Revd 201/20–2 od 25. 2. 2020; VSRH: Revd 205/20–2 od 20. 5. 2020; VSRH: Revd 209/20–2 od 4. 2. 2020; VSRH: Revd 21/19–2 od 17. 12. 2019; VSRH: Revd 223/20–2 od 10. 3. 2020; VSRH: Revd 236/20–2 od 5. 5. 2020; VSRH: Revd 240/20–2 od 18. 2. 2020; VSRH: Revd 270/20–2 od 11. 2. 2020; VSRH: Revd 284/20–2 od 11. 2. 2020; VSRH: Revd 290/20–2 od 29. 4. 2020; VSRH: Revd 340/20–2 od 5. 5. 2020; VSRH: Revd 345/20–2 od 5. 5. 2020; VSRH: Revd 385/20–2 od 25. 2. 2020; VSRH: Revd 399/20–2 od 5. 5. 2020; VSRH: Revd 409/20–2 od 26. 2. 2020; VSRH: Revd 419/20–2 10. 3. 2020; VSRH: Revd 448/20–2 od 3. 3. 2020; VSRH: Revd 46/19–2 od 21. 1. 2020; VSRH: Revd 477/20–2 od 4. 3. 2020; VSRH: Revd 491/20–2 od 4. 3. 2020; VSRH: Revd 494/20–2 od 4. 3. 2020; VSRH: Revd 515/20–2 od 12. 5. 2020; VSRH:

Revd 52/20–2 od 28. 1. 2020; VSRH: Revd 544/20–2 od 11. 3. 2020; VSRH: Revd 548/20–2 od 10. 3. 2020; VSRH: Revd 560/20–2 od 11. 3. 2020; VSRH: Revd 567/2020–2 od 5. 5. 2020; VSRH: Revd 624/20–2 od 28. 4. 2020; VSRH: Revd 670/20–2 od 5. 5. 2020; VSRH: Revd 68/20–2 od 11. 2. 2020; VSRH: Revd 691/20–2 od 12. 5. 2020; VSRH: Revd 73/20–2 od 4. 2. 2020; VSRH: Revd 745/20–2 od 6. 5. 2020; VSRH: Revd 75/19–2 od 8. 1. 2020; VSRH: Revd 75/20–2 od 21. 1. 2020; VSRH: Revd 755/20–2 od 26. 5. 2020; VSRH: Revd 756/20–2 od 21. 4. 2020; VSRH: Revd 783/20–2 od 6. 5. 2020; VSRH: Revd 79/19–2 od 4. 3. 2020; VSRH: Revd 823/20–2 od 6. 5. 2020; VSRH: Revd 828/20–2 od 27. 5. 2020; VSRH: Revd 833/20–2 od 13. 5. 2020; VSRH: Revd 86/19–2 od 8. 1. 2020; VSRH: Revd 925/20–2 od 20. 5. 2020; VSRH: Revd 950/20–2 od 19. 5. 2020; VSRH: Revd 46/19–2 od 21. 1. 2020; VSRH: Revr 1026/15–2 od 24. 2. 2016; VSRH: Revr 1143/15–2 od 21. 10. 2015; VSRH: Revr 1330/13–2 od 20. 8. 2014; VSRH: Revr 1369/13–2 od 30. 9. 2014; VSRH: Revr 1407/14–3 od 2. 9. 2015; VSRH: Revr 1515/12–2 od 12. 2. 2014; VSRH: Revr 1710/16–2 od 5. 7. 2017; VSRH: Revr 284/14–2 od 15. 10. 2014; VSRH: Revr 57/15 od 12. 5. 2015; VSRH: Revr 580/05–2 od 14. 12. 2005; VSRH: Revr 639/17–6 od 10. 10. 2019 i VSRH: Revr 658/16–2 od 8. 3. 2017.

Sladana Aras Kramar, PhD
Marijan Serenčes, LL.M

REFORMED INSTITUTE OF SECOND APPEAL
AND ACCESS TO THE SUPREME COURT IN
CROATIAN LAW — SOME LEGAL REMARKS

In 2019, the long-awaited Act on Amendments to the Civil Procedure Act was adopted in Croatia. Namely, in 2016, the Draft Proposal of the Act on Amendments to the Civil Procedure Act was published, which provided for interventions in the regulation of second appeal and access to the Supreme Court of the Republic of Croatia. After adopting the Act on Amendments to the Civil Procedure Act of 2019, *de lege lata*, it is stipulated that the parties may lodge a second appeal against a judgment rendered in the second instance if the Supreme Court has allowed the second appeal to be filed. In doing so, the Supreme Court will allow a second appeal if a decision can be expected on a legal issue that is important for the decision in the dispute and for ensuring the uniform application of the law and equality of all in its application or for the development of law through case law.

The paper will discuss the access to the Croatian Supreme Court through the analysis of an important legal issue of admissibility of second appeal, according to the normative framework of the CPA, taking into account the data from court praxis. In addition, an attempt will be made to answer the question of the significance of prescribing the so-called second appeal with the prior permission of the Supreme Court for certain special litigation and non-contentious proceedings, as well as enforcement proceedings in general. In the concluding part of the paper, summary results of the research and certain projections *de lege ferenda* are contained.

Key words: second appeal, Supreme Court of the Republic of Croatia, procedure